

Ned i litteraturen

Et undervisningsforløb af
Trine May

CARLSEN *Ekstra*
carlsensekstra.dk

Her skal I arbejde med billedbogen *Grumlingen*.
Men inden I lytter til historien, skal I se godt på bogen.

For- og bagside

Klassen

Se på bogens forside og drøft i klassen:

- Hvad ser I på billedet?
- Hvad tid på døgnet tror I, det er?
- Hvilke farver er brugt – og hvorfor mon det?
- Hvordan har pigen det?

Makkerpar

Bogen hedder *Grumlingen*. Det er et ord, forfatteren har fundet på til bogen.

- Hvad tror I, en grumling er? Tænk på forsidebilledet.

Brug et minut, og saml bagefter jeres forslag på en liste på tavlen.
Gem listen, for I skal bruge den igen senere.

Klassen

Se nu på bogens bagside, og lyt til jeres lærers oplæsning af bagside-teksten.

- Er I blevet klogere på, hvad en grumling er?
- Hvad er et mysterium? Og hvad betyder sætningen *Lad mysteriet ske*?
- Hvad tror I, det er for et mysterium, der vil ske i bogen?
- Bagsideteksten har to afsnit. Hvad er forskellen på de to afsnit?
- Hvad forventer I jer af bogen, når I ved, at den er fyldt med mystik og spænding? Tror I, bogen er sjov? Alvorlig? Uhyggelig? Hvorfor?

Nu er det tid til at åbne bogen!

Bogens historie bliver fortalt på 12 **opslag**.

Et opslag i en billedbog er de to sider, man ser, når man slår op et sted

i bogen. Der er både ord og billeder på historiens 12 opslag.
Men både før og efter de 12 opslag ser vi to store billeder. Vi kalder dem **startbilledet** og **slutbilledet**.

Startbilledet

Det allerførste i bogen er et stort billede.
Her er ingen ord – dem skal I komme med.

?

Makkerpar

Gå igen sammen i makkerpar, og sig på skift, hvad I ser på billedet.

I skal sige én ting ad gangen, mens I peger, fx

Elev 1: Jeg kan se en kat.

Elev 2: Dér er en tyk mand.

Elev 1: Dér hænger vasketøj

osv.

?

Klassen

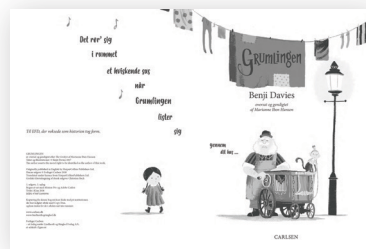
Saml bagefter op i klassen, og tal om spørgsmålene her:

- Hvilke personer og dyr er på billedet?
- Hvem er de, og hvordan har de det?
- Hvem har vi allerede mødt på bogens for- og bagside?
- Hvem kigger pigen ned på?
- Tror I, at Grumlingen er med på billedet?
- Hvordan er stedet? Det er sikkert anderledes end der, hvor I bor, men hvordan?

?

Titelblad

Det næste, der kommer, når I bladrer, er bogens **titelblad**. Her står bogens titel, *Grumlingen*, derfor hedder det sådan. Her står også forfatterens og oversætterens navne. Og også her er et billede.

Klassen

Drøft i klassen:

- På billedet ser vi en pige, en mand og en abe. Hvad laver manden?
- Hvad er det for en kasse / vogn, han står ved?
- Hvad laver aben?
- Hvordan har pigen, manden og aben det?

Nu begynder historien. Jeres lærer læser den op, mens I følger med på billederne. Undervejs skal I tale om historien i klassen. Det gør I efter hvert opslag.

MENS I LYTTER

?

1. opslag

- Hvem er spillemanden? Har vi mødt ham før?
- Hvem er Emma? Har vi mødt hende før?
- Hvad betyder det, at *teksten og tonerne kørte i ring*?
- Hvad betyder det, at *øjet ser kun, hvad det venter at se*?

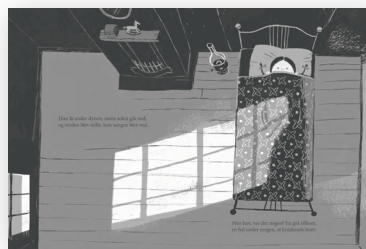

?

2. opslag

Billedet her er det samme som på bogens forside.

- Fik I ret, da I før gættede på, hvordan Emma har det?
- Hvad er en silhuet?
- Har du selv prøvet at have det, som Emma har det her? Hvordan var det? Hvad tænkte du på?

?

3. opslag

Emma tænker, at det er en mus, hun hører.

- Hvad tror I, det er?
- Hvad betyder sætningen *Hun lyttede ud i det sovende hus?*
Hvordan kan et hus sove?

På højresiden af opslaget står teksten anderledes end på de andre opslag. Sætningerne er 'klippet over', så linjerne er kortere.

- Hvorfor – tror I?
- Hvad forestiller billedet?

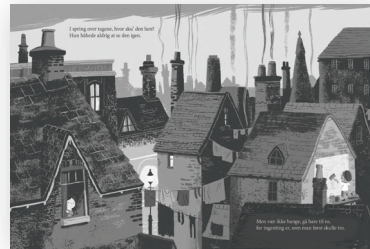
?

4. opslag

Teksten lyder:

*I spring over tagene, hvor sku' den hen?
Hun håbede aldrig at se den igen.*

- Hvem er 'den'?
- Hvorfor håber Emma aldrig at se den igen?
- Hvad lægger du særligt mærke til ved billedet?
Hvorfor?

?

5. opslag

Her møder vi en ny person.

- Hvem?
- Hvad laver han?
- Hvad betyder det, at han er skræk-
slagen? Hvorfor er han det?
- Har du prøvet at være skrækslagen?
Hvornår?
Hvorfor var du skrækslagen?

?

Teksten lyder:

“Du milde makron! Var det bare en kat”?
Han lytted’, men hørte kun lyden af nat.

- Hvordan lyder en nat?

?

6. opslag

Her møder vi fire andre personer.
Og de er fire forskellige steder.

- Hvem er de?
- Hvor er de?
- Hvad har de oplevet denne nat?
- Hvordan ser de fire personer ud?
– kom både ind på deres påklædning og deres ansigtsudtryk

?

7. opslag

Her bliver vi for første gang sikre på,
hvem Grumlingen er.

- Hvem er det?
- Har I set den tidligere i bogen?
- Hvad gør Grumlingen?

?

8. opslag

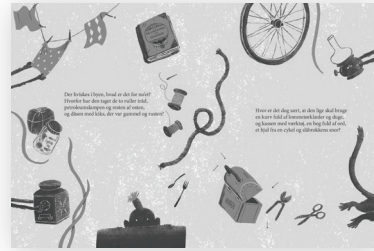
- Hvem er tyven?
- Hvor forsvinder Grumlingen hen?
- Hvordan kan I se på billedet, hvilken retning den er løbet i?
- *Den lever blandt skygger ...*
hvad betyder det?

?

9. opslag

- Hvad kan I nu sige om Grumlingen?
- Hvad har den taget? Og hvorfor?
- Hvad tror I, dens plan er? Hvorfor?

?

10. opslag

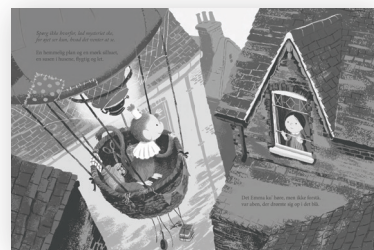
- Hvad er det Grumlingen har gang i?
- Hvad vil den lave?
- Hvor er Grumlingen henne?
- Hvordan kan I se, hvor den er?

?

11. opslag

- Hvem er så Grumlingen?
- Hvad drømmer Grumlingen om?
- Hvad var dens hemmelige plan?

?

12. opslag

- Hvad er en ballonhimmelflugt?
- Hvorfor tror I, at Grumlingen vil flygte op i himlen?

Slutbilledet

Det sidste billede minder om det første, alligevel er det anderledes.

- Hvordan?
- Hvordan har manden med lirekassen det nu?
- Hvorfor har han det sådan?

Til allersidst er et billede af Grumlingen.

- Hvordan har den det nu?
Sammenlign med det bogens titelblad.
- Tal I klassen om, hvad I tror, der videre sker for Grumlingen.

EFTER I HAR LYTTET

Klassen

Se på tavlen med jeres forslag til, hvad en grumling er.

Tal i klassen om:

- Havde nogle af jer ret?
- Var nogle af jer tæt på at gætte rigtigt?
- Var der nogle, der var helt langt fra?

I bagsideteksten blev vi lovet en historie fyldt med mystik og spænding.

- Hvordan var historien fyldt med mystik og spænding?
- Hvad var mest mystisk?
- Hvad var mest spændende?

Nu skal I dykke ned i billedbogen og arbejde med fem forskellige områder.

1. Bogens forløb

Klassen

- Hvilke personer møder vi i historien?
Skriv dem på en liste på tavlen.

Alene

Skriv dem ind i skemaet på **Kopiark 1**. Hvert felt svarer til et opslag i bogen. De første to felter er allerede udfyldt.

Det er ikke Grumlingen selv, der fortæller sin historie. Vi hører om den gennem alle de andre personer. Først til sidst bliver vi klar over, hvem den er, og hvad det er, den vil.

Sæt to krydser i skemaet:

- Sæt kryds i det felt, hvor du blev klar over, hvem Grumlingen er.
- Sæt kryds i det felt, hvor du blev klar over, hvad Grumlingen vil.

Klassen

Tal bagefter i klassen om:

- Hvordan var det at høre en historie, hvor du først mødte hovedpersonen til sidst?
- Hvad betød det for din oplevelse af historien?

2. Fortællekreds

Klassen

Hvordan ville historien lyde, hvis vi mødte Grumlingen fra begyndelsen, og det var den, der selv fortalte sin historie? Sådan skal I nu fortælle den sammen.

Sæt jer i en rundkreds. I skiftes nu til at sige en sætning, hvor Grumlingen fortæller sin historie. I kan bladere i bogen undervejs.

3. Bogens sprog

Billedbogen fortæller historien om Grumlingen ved hjælp af både ord og billeder.

Bogens ord

Nogle af ordene i historien er sikkert anderledes end de ord, I selv bruger, når I taler sammen. Det sprog, I bruger, når I taler sammen, hedder *talesprog*. I litteratur møder vi somme tider et *kunstnerisk sprog*. Sådan er det i Grumlingen.

Klassen og alene

Lyt til historien igen, og læg nu særlig mærke til ordene.

- Find ord eller sætninger i teksten, du synes er rigtig gode. Det kan være fordi, du synes, de lyder godt, eller fordi de giver dig gode billeder i hovedet.

Klassen

Saml jeres ord. skriv dem flot på en planche.

Se i fællesskab på planchen, og læs alle ordene.

- Hvad kan I sige om sproget i bogen?
- Hvordan er det anderledes end talesprog?

Grupper

Sæt jer sammen i firemandsgrupper.

Hver gruppe får et ark med ord. De er på **Kopiark 2**.

Klip ordene fra hinanden, og læg dem med bagsiden op.

- Træk på skift et ord, og tal om, hvad det betyder. Den, der har trukket ordet, siger nu en sætning med ordet, fx *Jeg hører fodtrin på trappen*.

Bogens billeder

Klassen

Hvad kan I sige om bogens billeder?

- Hvilke farver er mest brugt?
- Hvordan viser billederne stemningen?
- Hvad i historien bliver fortalt kun med billeder og ikke med ord?

4. Bogens form

Historien er på vers. Det betyder, at den rimer, og at den læses med en bestemt rytme.

Klassen

- Hvad betyder det for jeres oplevelse af historien?
- Kender I andre historier på vers?

Lyt igen til en oplæsning af bogen. Vælg bagefter et opslag.

Tal i *klassen* om:

- Kan I finde rimene?
- Hvor i sætningerne er ordene, der rimer?
- Hvilke rim er særligt gode?
- Hvordan er sproget anderledes i en rimet fortælling, end hvis det var en fortælling uden rim?

Makkerpar og klassen

Når en tekst rimer, er den nemmere at huske udenad.

- Fordel de 12 opslag på makkerpar i klassen.
- Lær teksten fra jeres opslag udenad.
- Stil jer op på række, sådan at det makkerpar, der har fået bogens første opslag står først. Ved siden af dem, står makkerparret, der har fået bogens andet opslag osv.
- Opfør fortællingen i fællesskab.

- Fortæl bagefter historien uden rim, men med jeres egne ord. Bliv stående på rækken, for igen skal I fortælle om det opslag, I har fået tildelt.

5. Tegn og skriv selv

Alene

Vælg hver især en af de to opgaver her, A eller B:

A: Mine drømme

Grumlingen drømte om at rejse ud i verden.

Men hvad drømmer du om?

- Lav et billede på et liggende A3-ark om dine drømme. Brug farver, du synes, passer til stemningen.
- Skriv en kort tekst, fx to linjer et sted på billedet. Måske kan du få den til at rime?

B: Fortsæt historien

Hvor mon Grumlingen rejste hen på sin ballonhimmelflugt?

- Lav et billede på et liggende A3-ark, som viser, hvor Grumlingen tog hen. Brug farver, du synes, passer til stemningen.
- Skriv en kort tekst, fx to linjer et sted på billedet. Måske kan du få det til at rime?

Udstil jeres billeder i klassen under to overskrifter: *Mine drømme* og *Grumlingens drømme*